

i llibres | LECTURES**NOVEL·LA** // L'obra guanyadora del premi Biblioteca Breve recrea el mite d'Adam i Eva

Nostàlgia buida

Quan en aquest 2008 es compleixen 50 anys del primer premi Biblioteca Breve aquest any el guardó ha recaigut en *El infinito en la palma de la mano*, de Gioconda Belli (Managua, Nicaragua, 1948). L'autora té una reconeguda trajectòria com a poeta eròtica i revolucionària amb llibres com *Línea de fuego* (premi Casa de las Américas, 1978), *De la costilla de Eva* (1986) o *Mi íntima multitud* (Premi Internacional Generació del 27, el 2003). Però l'èxit internacional el va obtenir amb una novel·la, *La mujer habitada* (1988), que va ser traduïda a diverses llengües.

El infinito en la palma de la mano és una recreació literària del mite bíblic d'Adam i Eva que, segons la mateixa autora, va ser alimentat per la lectura que va realitzar de llibres apòcrifs fantàstics i rebutjats i que li van permetre, segons confessa en una nota inicial, deixar córrer la seva imaginació «per evocar en aquesta novel·la les entretelles insos-

pitades d'aquest antic drama, el paisatge surrealista del Paradís i la vida d'aquesta innocent, valenta i comovedora parella».

Resulta evident que Belli domina el registre poètic i és palpable que el seu estil és torrencial, diluvià. En cada paraula, més d'un sentit, en cada frase, un món paral·lel. Però el seu domini de la llengua li ha jugat una mala passada perquè una novel·la és una cosa diferent i amb la prosa lírica (si aquest concepte existís) no n'hi ha prou ni és necessària per mantenir el pols amb una narració que explica una història coneguda.

Els 40 versicles que el mite d'Adam i Eva ocupen al Gènesi expliquen prou i si es volia ampliar el cercle i comptar el que no va passar el to no ha estat el millor. Perquè el lector d'aquesta novel·la amb prou feines descobrirà res de nou que ja no sàpiga. El recorregut sobre la història que Belli explica és previsible i això dificulta la lectura perquè ja només queda l'exquisidesa de

l'adjectiu i ara ja no és prou motiu perquè el lector arribi al plaer del text.

Obtindrà, això sí, la recompensa efímera per la frase feliç, a estones contundent, en algunes ocasions complexa en la seva senzillesa, però el que resultaria notable en un poema es converteix en pesat en un text narratiu.

En el terreny moral que la novel·la traça, el resultat tampoc és gens favorable. No s'entén com la forta voluntat estètica que Belli ha dissenyat no ha anat acompanyada en una temàtica com aquesta d'una fondària psicològica dels personatges, d'un pensament fort en relació amb el Bé i el Mal i de la translació que es pot fer a la nostra contemporaneïtat. A aquestes altures donar la culpa a la serp o a Eva sembla menys trivial i els diàlegs poca cosa més afeixen. Com a lectura relaxada val, però com a ampliació del cercle hermenèutic del mite fundacional de l'ésser humà resulta intrascendent.

La novel·la és, d'aquesta manera, un bol perfecte, però buit: vacu. I només queda en la memòria del lector el record d'haver passat una estona agradable com qui escolta una conversa que oblidarà o una música que podria haver estat aquella o una altra qualsevol. Per a aquest viatge no feien falta alforges.

RICARDO BAIXERAS
[rbaxeras@elperiodico.com]

NOVEL·LA

Una ànima inquieta al voltant de l'amor

ABANS DE SER PEDRA
Antoni Mas BusquetsEditorial: **La Magrana**
Pàgines: 140
Preu: 16 €

Després de publicar tres reculls de contes al tombant de segle, Antoni Mas Busquets (Palma, 1956) desplega ara la seva experiència vital i narrativa en una novel·leta que traça amb precisió els moviments d'una ànima inquieta: *Abans de ser pedra* posa al dia –i no és poca cosa– les investigacions sentimentals de Madame de Lafayette i el seguiment introspectiu practicat per Stendhal: el protagonista defuig i busca l'amor, ataca i es replega alternativament, s'aboca a encontres i desencontres, mentre el narrador alterna l'exemple i la digressió amb l'amenitat concentrada d'un savi sufi empeltat d'un barman nocturn omniscient.

La novel·la perfila les vagues distincions entre amor, desig i amistat, mostra les relacions amb la família, els amics i la parella, el creixement que no sempre equival a la maduració, la caiguda en els miratges més vulgars i, en definitiva, fa versemblant el deambular anímic d'un ciutadà abans de convertir-se en mineral.

Al llibre, Mas es consolida com un expert en l'examen –mig líric, mig mèdic– de cruïlles vitals. Les experiències del protagonista van més enllà del paradigma, però allhora són fàcilment convertibles en les il·lusions i les traïcions més universals. Aviat sospita que a l'invertir de l'amor s'ha organitzat un complot que n'oculta els perills. Tanmateix, «els primers compassos, lliures encara de la sal abrasiva del temps, són bells i límpids, sense rerefons».

Més tard el protagonista caurà en la vanitat de l'escriptura, en la construcció de triangles defensius, en la condescendència de la concepció, i retrobarà antigues parelles amb la mateixa desesperança autodistanciada de Bill Murray a *Broken flowers*.

Mentrestant, el narrador sobrevoleta el personatge, s'interneja en els viaranyos emocionals de les seves amants, i si aconsegueix que el lector no caigui en el desànim és tan sols a causa de la força de l'expressió.

VICENÇ PAGÉS JORDÀ
[vpages@elperiodico.com]**RELATS** // Originals fantasies d'avui

Contes de fades

La nord-americà Aimee Bender és autora de tres llibres. *The girl in the flammable skirt* (1998) –títol que dona nom a la seva web: <http://www.flammableskirt.com>–, *An invisible sign of my own* (2000) i el volum de contes *Criatures obstinades* (*Willful Creatures*), magníficament traduït ara al català per Dolores Udina.

Els 14 relats de *Criatures obstinades* recorren temes d'allò més variats, però mantenen una forta unitat gràcies a la forma d'abordar-los i a un estil sense concessions. Des d'una desbordant fantasia, que s'acosta de vegades a la inversemblança, Bender aconsegueix portar el lector fins a un món que, partint de paràmetres diferents dels quotidians, evocuen el nostre i l'anàlitic.

El poder del més fort es tracta sense contemplacions a *Final de línia*, on un executiu entra en una botiga d'animals per comprar una gàbia en què viu tancat un homenet diminut: la relació entre tots dos arriba a un nivell simbòlic notable. El sacrifici de la maternitat i les seves contra-

diccions apareix amb cruïssa a *Escassosa*, on una dona ha de cuidar set patates que se li han instal·lat a casa. La soledat del frívol es presenta a *Mothefucker* en la figura d'un home que només manté relacions sexuals,

i no repeteix, amb dones separades i amb fills. Una reflexió sobre l'atzar se serveix a *El primer actor* gràcies a un nen que neix amb nou dits en forma de clau i que ha d'anar descobrint quines portes obren. *El rellotge de la mort* es pregunta els canvis que produeix en l'ésser humà saber la data de la seva mort.

L'originalitat de Bender rau a actualitzar el gènere del conte de fades, a portar-lo fins avui dia per parlar dels problemes de sempre amb una barreja literària que uneix la tradició oral, la literatura fantàstica i, en certa manera, la de terror, sense oblidar l'humor que aporta una visió cínica del món. Recomanable sobretot per a lectors amants dels contes de fades moderns.

FLAVIA COMPANYY
[fcompany@elperiodico.com]**EL INFINITO EN LA PALMA DE LA MANO**
Gioconda BelliEditorial: **Seix Barral**
Pàgines: 321
Preu: 18 €**POESIA** // Pilars d'Al-Andalus

Paradís líric

Ibn Hafaga, poeta del segle XI, recorda als habitants d'Al-Andalus que viuen al «jardí de la Felicitat Eterna». També la poesia va tenir el seu paradís en què conformaria la cultura andalusina, un

lloc edènic on va florir un puntal literari de l'Occident medieval. Des de l'arribada dels omeyyes, passant pels regnes de taifes, les èpoques almoràvit i almohade, per finalitzar en la poesia nassarita de Granada, es desplega una poesia d'incalculable riquesa, tant per la seva proposta estètica com temàtica. El sufisme, el misticisme, l'ascetisme, l'amor i l'erotisme, la filosofia trenada pels corrents platònics i aristotèlics, es fonen en l'obra de poetes que, com el jueu Ibn Gabirol (h. 1020-h. 1058), van donar solidesa a uns versos deutors del saber oriental.

Aquesta esplèndida edició de *Poesia andalusí*, encertada en els seus comentaris i traducció, permet acostar-se a una lírica elevada, refinada, intel·lectualment fonda i resolta amb una habilitat artística

poc comuna. Ibn al-Samir (segle IX), astròleg a la cort d'Abdul-Rahman II, Ibn Hazm (994-1064), Ibn Zaydún (1003-1071) –alguns dels seus versos, perquè eren populars, es van incloure a *Les mil i una nits*–,

el mateix Gabirol, al-Mutamid (1040-1095), el musical Ibn Quzmân (1086-1160), Ibn Sahl (n. 1212-1251), gramàtic, metge i astrònom que va morir en un naufragi, o Ibn Zamrak (segle XIV), l'últim dels grans poetes araboandalusos, són els pilars d'una tradició que té com a principal virtut haver expressat els més subtils matisos humans, lluny dels arquetips. Només el fanatisme religiós is-

lamista –abanderat pels almoràvits–, dels regnes cristians del nord i el de l'Església catòlica van fer d'Al-Andalus un lloc en ruïnes. Un eloqüent anònim escrit al segle XV lamenta: «A Al-Andalus hi domina la Trinitat, sent ell de la Unitat!».

RAMÓN ANDRÉS
[randres@elperiodico.com]**POESIA ANDALUSÍ**
Manuel Francisco Reina (Edició)Traducció: **T. Garrulo, J. Hagerty i M. al-Ramli**
Editorial: **Edaf**
Pàgines: 682
Preu: 22 €